

bilmek gibi bir sorunumuz (!) var. İşte *Medya Politikaları* başlıklı kitap böyle nitelikli çalışmalar kapsamında dikkate alınması gereken bir çalışma.

Medya Politikaları başlıklı ortak çalışma, "yayıncılık-özellikle televizyon yayıncılığı alanındaki politika sorunlarını ele almak ve teknolojik yeniliklerden, deregülasyon sürecinden ve kamu hizmeti yayıncılığının yaşadığı krizden yola çıkarak daha çok tecimsel yayıncılıkla ilgili başlıca düzenleme konularına eğilmek üzere" (10) planlanmış. Çalışmanın önemi derleyenlerin daha kitabın önsözünde dile getirdikleri şu amaçla ortaya çıkıyor: "Bu kitapta yer alan bütün yazıların ortak noktası, özgül sorunların her birinin, bir yanıyla ekonomi politikası uzandığının ama bir yanıyla da kültürel bir boyutu olduğunun vurgulanması ve ne, niçin, nasıl/kimlerin yararına/zararına sorularına yanıt aranmasıdır" (13).

Aranan yanıtta, çalışmanın sunumunun yapıldığı önsözden sonra sekiz ayrı makaleye yer verilerek ulaşılmaya çalışılıyor. Bu çerçevede Erol Mutlu "Ne Olacak Bu Kamu Yayıncılarının Hali?" sorusunu uzun bir inceleme ile yanıtlamaya çalışıyor. Bülent Çaplı "Yayıncılığın Sayısallaşması-Belirsizlikler" başlıklı yazısı ile "teknolojik olanakların" yarattığı yeni durumları irdeliyor. D.Beybin Kejanlıoğlu, Gülseren Adaklı ve Sevilay Çelenk'in "Yayıncılıkta Düzenleyici Kurallar ve RTÜK"ü konu olan ayrıntılı incelemeleri kitabın üçüncü makalesi. Dördüncü yazı da yine çok önemli bir konuyu, "Yayıncılık Alanında Mülkiyet ve Kontrol" sorununu Türkiye örneğinde ele alıp, tartışıyor. Bir sonraki makale Cem Pekman tarafından kaleme alınan "Çokuluslu Reklamcılık, Uluslararası Düzenlemeler ve Ulusal Uygulamalar:Kuralları Kim ister?" başlıklı kapsamlı bir çalışma. Sevilay Çelenk de önemli bir başka konuyu "Türkiye'de Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Telif Sorunu"nu yetkin bir biçimde inceliyor. Son iki çalışma ise (daha) "popüler" konuları ele alıyor. Ahmet Talıncılar "Fut-

bol Maçlarının Yayını ve Kulüpler-Federasyon-Medya İlişkileri:Futbol-Televizyon Evliliğinde Yeni Dönem"i değerlendiriyor. Beybin Kejanlıoğlu'nun incelemesi ise "Cinsellik, 'Erotik Programlar', Müstehcenlik ve 'Ahlakçı' İkiyüzlülük" konusunda. Her ikisi de özenli, çok ilginç çalışmalar. Ancak, derleyenlerin önsözlerindeki özel açıklama ve bağdaştırma çabalarına karşın konu bütünlüğü açısından diğer makalelere göre biraz "ayrık" duruyorlar. Aslında çalışmanın bütünü bakımından da aynı sorunun bir ölçüde var olduğu söylenebilir. Bu durum derleme kitapların çok büyük bir kısmının bir bakıma yazgısıdır. Ancak, bu derlemedeki sekiz yazının önemli bir kısmının daha önceleri başka amaçlarla kaleme alınmış (daha geniş) akademik çalışmaların kısaltılmış ve makale formatına uyarlanmış versiyonları olduğunu ve bütünlük sorununun bir ölçüde de buradan kaynaklandığını düşünüyorum. Ama, hiç kuşkusuz önemli olan her biri ayrı, ayrı önem taşıyan bu çalışmaların bir biçimde okuyuculara ulaştırılmış olması.

Her biri yetkin akademik çalışmalar olan sekiz yazıdan bu derleme için özel olarak yazıldığı anlaşılan en önemlilerinden birisi kuşkusuz E. Mutlu'nun incelemesi. Her şeyden önce incelediği konu alanın en öncelikli ve toplumsal içerimleri açısından en önemli tartışma konusu. E. Mutlu da alana uzun bir ömür vermiş "veteran"lardan. Akademik yaşamı öncesinde bir kamu kuruluşu olan TRT'de de uzun ve oldukça "çileli" yıllar geçirmiş. Haliyle konuya doğrudan bir ilgisi, geniş bir bilgi yanında deney birikimi de var. Bilgi aktarımları ile düşünce açıklamaları birleşince ortaya bir derleme kitap için oldukça uzun sayılması gereken bir metin çıkmış (55 sayfa). Ancak, belki de böyle uzun tutulması metni bir ölçüde dağınmak hale sokmuş. E. Mutlu'ya çok yıllar önce, daha öğrencilik yıllarında "dost" lakabını yakıştıran sıcak üslubu da bu dağınkılıktan kaynaklanan okuma zorluğunu yeterince gideremiyor. Buna karşılık, "kamusal

yayıncılığın, kamusal bir mal olan enformasyonun bütünüyle piyasaya terk edilmesiyle" ortaya çıkan sorunlara engel olma potansiyelini göstermesi nedeniyle mutlaka dikkatle okunmalı.

Türkiye'de medya alanının yeniden düzenlenmesinin gündemde olduğu, bu amaçla "İletişim Şurası"nın bile toplandığı bir sırada *Medya Politikaları-Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Dinamikleri* özellikle teorik çerçevede ile uygulama durumunu birleştiren çözümlenmeleriyle sadece iletişim alanındaki öğrenciler için değil, konuyu bir yurttaş bilinci ile tartışmak isteyen herkes için yararlı bir kaynak.

1
Bu çerçevede çevirileriyle alanın birçok temel metnini Türkçeye kazandıran Mehmet Küçük'ü anmadan geçemeyeceğim.

İletişim ve Teknoloji: Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları
Haluk Geray (2003). Ankara: Ütopya Yayınevi. 224 sayfa.

Nurcan Törenli

Çağımızda, iletişim ve enformasyon teknolojileri, toplumsal yapıya etkileri bağlamında ulusal kalkınma stratejileri açısından giderek önem kazanmaktadır. Bu anlamda yaşanan dönüşümler, gelişmiş ya da az gelişmiş tüm toplumları yakından ilgilendirmektedir. Bu gelişmeye paralel olarak, içinde yaşadığımız sürecin adlandırılması ya da tanımlanması konusu da önem kazanmakta, tartışmalar benzer ya da farklı yönlere vurgu yapan seçenekler çerçevesinde sürüp gitmektedir.

Bu süreci tanımlama ya da adlandırmaya yönelik tartışmalar, aynı zamanda sürecin kendisini de denetlenebilir, yönlendirilebilir, istendik bir biçime sokma, kalıba dökme çabalarıyla da örtüşmektedir. Kısacası enformasyon toplumu kavramı ile ilişkili olarak süren tartışmalar, geçmiş ve bugünün olduğu kadar geleceği de kavramayı amaçlarken; az gelişmiş toplumlar açısından unutulmuş bir boyutu; "geleceği-gelişmeyi" gelişmiş ülkelerin enformasyon toplumu öngörülerine uygun "eylem haritaları" çerçevesinde, belli-istendik bir yöreğe oturtma hedeflerini de içermektedir.

Bu anlamda enformasyon toplumu, gündeme geldiği dönemin bir özelliği olarak, kapitalist birikim sürecinin II. Dünya Savaşı sonrasında girdiği yeniden yapılanma evresine koşut olarak, az gelişmiş toplumlar kendi toplumsal yapılarına bağlı olarak, farklı düzeylerde-biçimlerde bu modellerle uyumlu hale gelme çabasına girmişlerdir ya da bu yönde bir çabanın içine çekilmişlerdir. Gelişmiş ülkelerde kapitalizmin birikim sürecinin tamamlanması ile birlikte bu kez küreselleşme olgusu bağlamında, kendi sistemini bir dünya sistemi olarak kabul

ettirme girişimi ile ifade edilebilecek başka bir süreç ivme kazanmıştır.

Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanında merkez ülkeler ve birkaç "aracı" ülke belirleyici olma konumlarını sürdürmekte; buna karşın çevre ülkeler "alıcı ya da kullanıcı" konumundan öteye gidememektedir. Bu bağımlılık ilişkisi ya da Doç. Dr. Haluk Geray'ın kitapta vurguladığı gibi kapitalist sistemin 1970'lerin ikinci yarısından sonra yeni bir birikim düzeni oluşturma yönündeki çabaları, politika üretme süreçlerine de yansımaktadır. Kitap bu anlamda, ilgili sürecin anlaşılmasına katkıda bulunacak ekonomi-politik bağlamın netleştirilmesi yanında, iletişim alanında politika oluşturma pratiğinin niteliğinin ulusal (özellikle Türk Telekom örneği)-uluslararası düzlemde sorgulanmasını ve gelişmekte olan ülkeler açısından BİT destekli "insani sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınma" yaklaşımının yeteneklerini ortaya koymak açısından da önem taşımaktadır.

Geray'ın da altını çizdiği gibi BİT de, merkez ülkelerin gelişmekte olan ülkelere gerek modernleşme kuramları gerekse enformasyon toplumu senaryoları ("birinci kuşak enformasyon toplumu yaklaşımları") ile empoze etmeye çalıştıklarının aksine salt teknolojiye odaklı olmayan aksine sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel boyutlarıyla "Enformasyon Toplumu Teknolojileri" olarak anılmayı hak etmektedirler. AB içerisinde ve birliğe yönelik dokümanlarda Enformasyon ve İletişim Teknolojileri (*Information and Communication Technologies-ICT*) kavramı yerine Enformasyon Toplumu Teknolojileri (*Information Society Technologies-IST*) kavramının tercih edilmesinin nedeni bu çerçevede, toplumsal bağlama ya da "vatandaş merkezli", "insan odaklı" olma durumu ile (*citizen centred*) açıklanmakta; ETT, büyüme, ekonomik bütünleşme süreci, demografik dönüşüm ve göç gibi değişim yönünde itici güce sahip olgular arasında değerlendirilmektedir (Weber & Burgelman, 2001).

Giriş bölümünde, sözel kültürden yazılı kültüre geçiş ve yazıya ortam oluşturan taş, kil tabletler, papirüs, parşömen ve kağıt gibi iletişim araçlarının gelişim süreci, bu süreçte güç-iktidar ilişkilerinin iletişim araçları ile etkileşimin getirdiği değişimler ve bilgi tekellerinin iktidarın kurulmasına verdikleri destek *Innis'in (Empire and Communication)* ekonomi politik yaklaşımı temel alınarak değerlendirilmektedir. İletişime ekonomi politik yaklaşım, tarihsel bir analiz aracı olma yanında toplumsal yaşamın tüm alanlarında karşılıklı bir belirlenim ilişkisi kurarak, günümüzün iletişim ağlarına ilişkin küresel politika oluşturma çabalarına da açıklık getirmektedir.

Geray iletişim ağlarında politika oluşturma sürecine ilişkin merkez ülkelerin piyasaları ve teknolojiyi (BİT) öne çıkarıp, idealleştiren-meşrulaştırma "idealist" yaklaşımının altında, çevre ülkelere dayattıkları hazır reçetelerin yattığı gerçeğini "Yeniden Yapılanmanın Kökenleri" başlıklı bölümde detaylandırmaktadır. Kapitalist sistemin yeni birikim düzeni, sürekli genişleme ve sermayenin yeniden üretiminin önündeki engelleri (Beniger'in "kapitalizmin kontrol krizleri") aşma yönünde yöndeşme (yakınsama) içinde olan "yeni medya" ya da BİT'i pazarlama, reklamcılık, halkla ilişkiler faaliyetleri altında sistematik olarak devreye sokarken salt üretim, dağıtım krizlerini değil aynı zamanda tüketimi ya da talebin kontrolü krizini de aşmayı hedeflemektedir. Burada gözden kaçırılmaması gereken nokta, ekonomik krizin, BİT'in uzun süren bir gelişme sürecinin sonunda, hem mal ve hizmet, hem yeni üretim araçları hem de üretim ilişkilerinde uygulamaya konan yeni yönetim biçimleri anlamında artık ürünlerini vermeye hazır hale geldiği bir dönemde ortaya çıksıdır. Bu dönemde BİT'deki gelişmeler, şirketlerin gereksinme duyduğu komuta ve kontrol sorunlarını aşmak için kullanılmıştır. Bu gelişme aynı zamanda enformasyon toplumuna geçiş yönündeki çabaların, zorunlu bir süreç olarak kendi meşruluğunu

ortaya koyması anlamında, böyle bir kriz ortamında geçerli bir gerekçe ve içerik de kazanmaktadır. Kapitalist ekonomik sistemin işleyiş bu hedefe uygun olarak kurulların kaldırılması, serbestleşme, özelleştirme, uluslararası kuruluşların devreye girdiği bir dizi politika (GATT, GATTS, TRIPS vb.) anlamında yeni birikim düzenini oluşturma yönündeki çabaların birer bileşeni haline gelmektedir. İdealist modelin toplumsal eşitlik, sosyal adalet, kamu çıkarı, ulusal dinamikler vb. ni dışarıda bırakan yaklaşımına karşı stratejik model iletişim alanında politika oluşturma ve düzenleme rejimlerinin ekonomik ve politik belirleyenlerini he-saba katan bir analiz öngörür. Geray, bu ayrımı yaparak ve tanımlayarak, yeni birikim düzenine uyumlu hale getirilen iletişim politikaları konusundaki kafa karışıklığını da giderebilecek bir modelin sistematiğini kurmaktadır.

Yeni birikim düzeninin ekonomik politikası çevre ülkelerde yeni pazarların açılması ve böylece talebin ve tüketimin güçlendirilmesi, bu pazarlarda ya da ülkelerde merkeze benzer yapıların, işleyiş mekanizmalarının kurulması ile olanaklıdır. Diğer taraftan bireysel üretim sürecinde ortaya çıkan ürünler, küresel piyasa ortamının bir gereği olarak bir an önce pazara ulaştırılmak ve en geniş ölçekte pazarlanmak durumundadır. Bu mekanizma, sonuçta gerek bireysel gerekse ulusal şirketler düzeyinde gerçekleştirilen üretimin küresel piyasa ortamında pazarlanabilirliğini zorlaştırarak Çok Uluslu Şirketlere (ÇUŞ'lara) zorunlu bir yetki devrini (patent hakları ve bunun satın almalar yoluyla devri, *outsourcing, teleworking, back office* vb. uygulamalar, ürünlerin pazarlanmasında ÇUŞ'ların sahip olduğu pazarlama ağlarına giriş için yapılan anlaşmalar ve bu anlaşmalarda ÇUŞ'ların üretimde hiçbir katkıları yokken ilişkinin baskın ögesi konumuna gelmeleri türünden uygulamalar) geçerli ve meşru-hukuka uygun hale getirmektedir.

"Ekonomide Yeniden Yapılanma", Geray'ın da vurguladığı gibi, bu anlamda çevre ülkeler-

de ulus-devlete çok uluslu şirketlerin önünü açma yönünde yatırım ve rekabet ortamının alt yapısıyla, kural ve kurullarıyla her yönden uygun hale getirilmesi açısından gereksinim duymaya devam etmektedir. Refah devleti döneminde kamu hizmeti olarak kabul edilen faaliyetlerin, günümüzde yeni birikim düzeninin yeni faaliyet veya mal pazarlama alanları olarak ele alınması, her alanda zayıflatılmaları gereken ulus devletlerin uluslararası örgütler aracılığı ile bu yeni birikim alanlarının uluslararası ticarete dahil edilmesi, talebin kontrolü için gerekli mekanizmaların üretilmesi, üretim örgütlenmesinde esnek iş süreçlerinin kullanılmaya başlanması ve yeni birikim düzenine uygun kültürel-düşünsel iklimin yaratılması yönünde alacağı politik kararlarla yakından ilişkili bulunmaktadır.

Yayincılık alanına ilişkin düzenlemeleri de içerecek şekilde telekomünikasyon ve yeni medya alanlarında gerçekleştirilen düzenlemeler, hane halklarını birer tüketici konumuna indirgeyen yaklaşımları ile toplumsal amaçlardan ziyade sermaye birikiminin yeni koşullarına uyum sağlamak amacıyla taşındığını gözler önüne sermektedir. Geray, kitabın "Yeni Korumacılık" başlıklı bölümünde, rekabet yoluyla fiyatların ucuzlatılması görüşüyle meşrulaştırılmak istenen telekomünikasyon ve yeni medya rejimine işaret etmektedir. Telekomünikasyon alanını 1996'da çıkardığı "İletişim Yasası" ile yeniden yapılandıran ABD, bu bölümle irdelenen FCC'nin düzenlemelerinin de ortaya koyduğu gibi rekabetçi bir yapı yerine, özellikle hizmetler sektörüne özgü yeni malların yeni pazarlara ulaşabilmesi, buna karşılık ABD pazarının yabancı ülke mallarına karşı korunması amacıyla "yeni korumacılık" uygulamasını egemen kılmıştır.

Sonuçta BİT'in kullanımının, sunduğu yenilikçi yollarla birlikte değerlendirildiğinde, endüstriyel kapasiteyi artıracak ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin dünya piyasaları ile yeniden ve başarılı bir biçimde bütünleşilebil-

melerini sağlayacağı öne sürülerek; çok geniş ve güçlü BİT sistemlerinin, enformasyon (bilgi) toplumunun oluşumuna temel hazırladığı ileri sürülmüştür (Mansell&Wehn, 1998). Bu anlamda BİT, enformasyon toplumu söyleminin kurucu, inşa edici ögesi haline gelmektedir. İster sanayi toplumundan, sanayi sonrası toplumuna geçiş; ister örgütlü kapitalizmden, örgütsüz kapitalizme geçiş; isterse fordizmden, post fordizme geçiş şeklinde tanımlansın, sonuçta tüm tanımlamalar, yeni bir yapısal dönüşüm olarak adlandırılan bu sürecin aslında kapitalist sistemin bunalımının ve bu bunalımdan çıkışa dönük arayışların ideolojik çerçevesini oluşturduğunu gizleyememektedir.

Geray, küresel ölçekte bu gelişmeler yaşanırken, iletişim politikaları alanında 1990'lara kadar stratejik modelin hakim olduğu Türkiye'de, bu tarihten sonra idealist modelin ağırlık kazandığını belirtilmektedir. Geray, son yıllarda Türkiye'de stratejik iletişim politikaları oluşturulması ile ilgili olarak, TUENA projesinin politika oluşturma yaklaşımının önemini ve toplumsal hedefleri gözetmek yönünde bir açılıma sahip olmayan uluslararası örgütlerin Türkiye'ye ilişkin değerlendirmeleri (Örneğin Dünya Bankası tarafından Türkiye için hazırlanan 1992 tarihli rapor) yanıt veren DPT Özel İhtisas Komisyonları Raporları, e-Türkiye, Ulaştırma ve Bilişim Şurası gibi çalışmaların stratejik ve katılımcı önerilerinin değerini vurgularken, bu anlamda Türkiye'nin iç dinamiklerine güvenmek ve teslimiyetçi bir tutum yerine stratejik ve katılımcılığı sağlayacak politikalara yönelmek gerekliliğine işaret etmektedir.

Kaynakça

Weber, M & J.C. Burgelman (2001). "Mobile Europe: Harnessing Rapid Change To Meet European Needs." IPTS (Institute For Prospective Technological Studies) Report 51. European Commission. Joint Research Center. Notes: 1.

Mansell, R ve U. Wehn (1998). *Knowledge Societies: Information Technology For Sustainable Development*. New York: Oxford University Press.

Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi
Nilüfer Timisi (2003). Ankara: Dost Yayınevi.
253 sayfa.

Nurcan Törenli

Yeni iletişim teknolojileri ile yurttaşların katılımçılığının artması, temsili demokrasinin eksiklerini giderecek gibi görünse de, bunun "e-çözümler"e geçişle kendiliğinden ortaya çıkmasını beklemek fazlasıyla hayalci bir beklenti içine girmek olacaktır. Nilüfer Timisi, *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi* adlı kitabında, yeni iletişim teknolojileri ile demokrasi arasında iki yönlü bir dengenin, iletişim ve enformasyon araçlarına özgürce erişebilme hakkı ve yeteneği yanında yurttaşların kendileri adına verilen kararlara katılabilme ya da iletişim araçlarının yönetiminde söz sahibi olma hakkı ve olanaklarıyla kurulabilecek olmasına önem verirken, bu hayalci beklentinin kırılacağına da dikkat çekmektedir. Nitekim yeni iletişim teknolojileri siyasal katılım yönünde erişimin önündeki zaman ve mekan kısıtlarını ortadan kaldırırken kazandığı "eşitleştirici" yan, bu araçların içerikleri ve bu içeriğin üretimi aşamasında katılım mekanizmalarının devre dışı bırakıldığı, tekeli yaklaşımınla "dengesizleştirici" bir kimliğe bürünebilmektedir.

Toplumsal iletişim sürecinde yeni iletişim teknolojilerinin yapısal rolünün ne derecede ve kimler adına belirleyici olabileceğinin değerlendirilmesi üzerine odaklanan bu çalışma, yeni iletişim teknolojileri ve özellikle de İnternet aracılığıyla toplumsal iletişim biçimlerinde meydana gelen ve "bilgi-erişim eksikliğinden" kaynaklanan "eşitsizlikçi" iletişim ortamlarına seçenек olmaya aday yeni iletişim teknolojileri bağlamında gündeme getirilen açılımları ya da seçenekleri konu alıyor.

Nitekim 1970'lere kadar dünya çapında egemen olan "içer dönük" ekonomik politikaların değişimi, iletişim teknolojilerinin gelişimi

yanında bu anlamda toplumsal-siyasal düşüncenin ifade edilmesinde yeni iletişim teknolojilerinin devreye girişi ile aynı dönemde rastlamaktadır. Örneğin ilk tele oylama (televote) projesi, 1977 yılında Hawaii Üniversitesi tarafından düzenlenmiş ve bu projede gönüllü öğrenciler telefon aracılığıyla halkı, akademik bir tarzda yönetilen şehir mitingleri için bir araya getirmişlerdir (Etzioni, 1992: 34-39). Bu ve benzeri ilk örnekler, ayrıntıları üzerinde çok kafa yorulmamış olmasına karşın, sokaktaki insanı harekete geçirmek açısından oldukça başarılı olmuşlardır. Sonuçta ciddi bir siyasal reform olarak adlandırılmaması gereken ama bu tür siyasal canlılığı ya da ilgiyi yeniden sağlamayı amaçlayan çabaları Almanya, İngiltere, Amerika (örneğin Los Angeles) ve Yeni Zelanda'da özellikle kablolu televizyonun ve İnternet e-mail olanaklarının devreye sokulduğu diğer girişimler izlemiştir. Burada atlanmaması gereken nokta bunların sonuçta sınırlı sayıdaki yurttaşları ilgilendirdiği ya da bunlarla sınırlı olduğudur. Dolayısıyla Timisi'nin de belirttiği gibi, yeni iletişim teknolojilerinin demokratik işlevini ve bu işleve atfedilen yorumları, bunları meşru-geçerli kılmaya yönündeki çabaları ya da yeni iletişim teknolojileri ve kamusal katılım ilişkisini sorgulamadan, irdelemeden, detaylandırmadan doğru-geçerli saymak, oldukça yanıltıcı sonuçlara götürebilecektir.

Timisi'nin kitabın ikinci bölümünde de altını çizmeye çalıştığı gibi yeni, dışa-uluslararası rekabete dönük, çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin önündeki engellerin kaldırdığı ve bu doğrultuda her sektörde özelleştirmeyi, serbestleştirmeyi hedefleyen ve küresel ölçekte yapılandırıldığında sermaye birikimini hızlandırmak açısından tam kapasiteye ulaşabilecek ekonomik model, yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ya da bu teknolojilerin uzun süren bir gelişme sürecinin sonunda, hem mal ve hizmet, hem yeni üretim araçları hem de üretim ilişkilerinde uygulamaya konan yeni yönetim biçimleri anlamında artık ürünlerini vermeye

hazır hale geldiği bir dönemde ortaya çıkışı ile ilişkilidir. Örneğin Al Gore'un Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) Mart 1994'de Buenos Aires'te yapılan toplantısında yaptığı konuşma, yeni iletişim teknolojileri ile bu teknolojilerin desteğinde ulaşılmak istenen yeni düzenin birbiri ile olan ilintisini ortaya koymak açısından oldukça açıklayıcıdır:

Dünyadaki tüm ulusları bir araya getirecek teknolojik olanaklar ve ekonomik araçlara artık sahibiz. Bugün, mesajları ve resimleri herhangi bir kıtadaki, herhangi bir şehirden küçük bir köye ışık hızında gönderebileceğimiz bir enformasyon ağını yaratabiliriz. Bu ağ ailelerimiz ve arkadaşlarımız arasındaki zaman ve mekan sınırlarını aşmamızı sağlayacak temel araç olacaktır... Bu ağ aynı zamanda tüketicilerin ürünleri alabileceği ya da üreticilerin mallarını satılabileceği bir küresel enformasyon pazarı olacaktır (Gore, 1994).

Dolayısıyla "enformasyon kavramında devrime" yol açan gelişmenin tek başına teknolojiye değil, toplumsal-iktidar ilişkileri bütünlüğü içerisinde anlam kazanan "enformasyon sürecinde" meydana geldiğini söylemek daha anlamlı olacaktır. İletişim sürecinin yaşandığı tüm sistemlerde denetleme/kontrol işlevini yerine getiren yeni iletişim teknolojilerinin ve bu teknolojilerin maddi işleme yeteneğindeki artış, öncesinde bir dizi ihtiyacın, sonrasında da bir dizi gelişmenin yaşandığı bir süreç olarak kavramsallaştırmak durumundadır. Maddi işleme yeteneğinde ya da kapasitesinde bu artış, yeni iletişim teknolojilerinin enformasyonun biçimini (yazılı, sözlü) değiştirerek, "sayısal" hale getirmesi ile gerçekleşmiştir. Bu sayısal biçim, enformasyonun elektronik ortamlarda, sistematik denetim başta olmak üzere çeşitli amaçlara dönük olarak üretilmesine, saklanmasına, iletilmesine ve dağıtılmasına dönük maddi işlemleri, önceki dönemlerle karşılaştırılmayacak ölçüde kolaylaştırmış; fikri haklar, marka, patent vb. mekanizmalarla alım-satma konu olan bir mal-ürün haline gelmiş, yöneten-